

Reflexioner,
i anledning af Handlingarne hvar-
de till Actionen mot Baron Örtz.
(Slut fr. N:o 38).

Swad nu åter angår det försvar som Örtz det väntade muntligen och oförberedd utförde, måste äfwen erinras, att han andragit åtskilligt sig till fördel och ursäkt, som låter högst sannolikt, så mycket mera som det af actor alldrig blifwit behdrigen vederlagdt, utan Örtz blott stängd ifrån tillfället att styrka sin utsaga. Så yrkade han, att år 1716 då Konungen uppdrog honom förvaltningen, fanns ingen annan som hade vågat antaga sig riket och affairerna, så utblottadt war des tillstånd; att han då till en början afstyrt Konungens beslut, att 80 caroliner månadtligen skulle, med krigsmagt, utpresas ur hwarje hemman (sid. 182); att han i stället upplånt penningar och dermed försatt amiralitetet; att de fleste af de mål som ännu sågo betänkligast ut, skulle hafwa fått ett godt resultat inom fort tid om han fått bringa dem till ånda; att han tillstyrkt de starka rustningarne, för att befordra fredswerket antingen med England eller Ryssland, för att sedan af det andra riket och Sveriges öfriga fiender tilltrösta sig ersättning, för det som wid denna första fred blifwit uppfordrat; att slutligen, enligt all förmodan, han borde hafwa ett godt uppsåt med alla sina värf i afseende på Sverige, emedan hans fäderneslands Hollsteins bästa berodde af Sveriges magt. Härmed har han dock tydligare rökt det egentliga drift-hjulet till sitt förhållande. Har war i själ och hjerta Hollsteinska husets tjenare, och lägger man tillsammans hans gerningar med hans i privata bref undfallna yttranden, och hans diplomatiska stämpingar inman han blef Carl XII:s minister, tyckes man hafwa skäl till förmodan, att Örtz's innersta syfte war att uppföra Carl XII och Sverige, blott han genom Ryss och Engelsk garanti och hjelp kunde upphöja Hertigen af Holstein på Sveriges thron.

Annars är det wäl ingen omständighet, som så mycket talar för Örtz och emot commissionens behdrighet, som det att den enwäldige Konung han tjente, flere gånger försäkrat honom att endast af honom behöfwa bero och af honom kunna dömas. Så länge Carl XII ägde full magt, att, endast inför Gud

för sina gerningar ansvarig, bjuda och råda i sitt rike efter wälbehag, kunde den minister som utförde hans wilsa icke ställas till ansvar. En ytterligare omständighet kan här till läggas, nemligen att detta värf aldrig kunde annat än lända riket till fördel, med en man sådan som Carl XII allt sedan 1709, då, efter det olyckliga slaget vid Pultawa, den raka wäg på hwilken han hittills, wiserligen oförwäget, men säkert och ädelt framgätt, tagit en förändrad riktning. Härigenom hade Carl XII förlorat sitt system, han kunde icke mera finna sig i sina invecklade förhållanden, hans tankar förwirrade sig, hans känslor lifsom paralyserades och hans företag blefwo hårda och wäldsamma. Planer och beslut ombyttes nästan hwarje dag, hans löften woro icke mera pålitliga och hans gunst wacklande. Swertygelsen att riket och undersåtarnes lif och eghedom woro hans enskilda tillhörighet, wille han uppföra den efter godtycke, för sitt bestr att ofbrutet fortsätta kriget. Dersöre stod Örtz själv tillräckligt säkrare i Konungens nåd, än att han, i fall mordskottet kommit emellan, ännu låta arrestera honom (sid. 243).

Desa nu utgifne handlingar innehålla således en lärdom af ännu mera wigt, än det intresse de medföra såsom en tillfredställelse för nyssnibeten. De framställa nemligen ett warnande exempel på enwäldets förderfliga följder, och måste således wäcka i hwarje läsares hjerta en wälsignelse öfwer den statsförfattning wi äga, som i det den betryggar, hwarje undersåte i åtnjutandet af alla sina lagliga rättigheter, äfwen är ett wärn för regenten, att icke råka in i sådana snaror och tilltag, genom hwilka han för efterwerlden och Historiens domareblick måste framstå i ett så twåtydigt ljus som Carl XII, under sina sednaste regeringens år.

Stockholm,
Tryckt hos E. F. Bennström,

R o m e t e n.

N:o 40.

Lördagen den 20 Maj 1826.

Inrikes Nyheter.

Stockholm. Det berättas med säkerhet, att S. K. H. Kronprinsessans Kyrkotagning skall komma att för sig gå den 6 nästkommande Juni.

Swer-Hof-Stallmästaren Grefve Brähe har af S. M. Kejsaren Nicolaus blifwit hedrad med St. Annå Ordens 1:sta Class. De twenne Herrar som äfblit Grefwen till Petersburg, hafwa erhållit 2:dra Classen af samma Orden.

Fregatten Euridice, hwilken skall till Petersburg öfwerföra Hans Excellence, m. m. Hr Grefve Stedingk, förmodas affegla i morgon.

Insamlingen hos Hr Magister Wiborg, för Grefernas räknning, uppgår till ungefär 1300 R:dr banco. — Man omtalar i hufvudstaden en philhellensisk Förening, bildad af Fruntimmer, liksom wi förut äga ett Fruntimmers Bibelsällskap och wälgörenhets anstalter, m. m. Äfwen torde fråga wara om en concert, hwaraf hela behållningen skulle tillfalla Greferna.

Den concert hwilken förut varit i denna tidning omnämnd att gifwas i Catharina kyrka på söder, skall för sig gå nästkommande Lördag den 27 dennes.

Andra upplagan af P. U. Kernells anteckningar under en resa i det Sybliga Europa, utur hans bref och efterlemnade dagbok, utgifs af Christ. Stenhammar, har nu, öfwerfedd, med några tillägg, och en teckning af Minnesstenen på Kernells Graf i Erlangen, lemnat Pressen.

Den nya Tulltaxan, af den 16 Mars 1826.

(Forts. fr. N:o 39).

Wi öfwergå till undersökning om den andra uppsälda frågan, för att erfara:

Huruvida den nya tulltaxan haft affeende på de inländska fabrikernas upprätthållande, samt på det skydd dessa behöfwa emot utländsk medtäflan.

Detta torde klarast inses, då man närmare betraktar de artiklar, hwilka finnas uppsförda i den nya tulltaxan under rubriken Wäfnader, på den långa förteckningen sid. 54—63. De omfatta våra hufvudsakligaste fabrikers intresse, neml. deras som bearbeta siden, bomull, ull och linne.

Wid den härstädes nödwändiga stilmaden emellan till införsel tillätne och förbudne waror, hade wi wäntat att finna ett utur en fast grundsats utgånget eller derpå hwilande characteristiskt kännetecken, hwarigenom så wäl det ena som det andra lätt kunde bestämmas, och hwarigenom äfwen all twiffl öfwer tillåten och icke tillåten införsel, på förhand wore ur wägen röjd. I stället för ett sådant hafwa wi anträffat oräkneliga artiklar, hwilkas förbud eller tillåtelse bero af så högst sju olika heter och muanteringar, att det skall blifwa swårt till och med för den som bearbetat sådana waror, att noga uppsätta dem, samt att uppgifwa gränslinjerna. Men hwad härwid wäckt war förwåning är, att bestämandet af dessa stilmader blifwit öfverlemnadt åt ett verk, hwilket — med detta påstående tro wi of för ingen del yttre något förringande om detsamma — alldeles icke innehar erforderliga, hwarken

technologiska eller merkantila kunskaper, för att afgöra sådana saker. Enligt 11 §. af de tulltaxan widfogade "underrättelser om hvad wid Taxans verkställighet iakttagas bör;" (S. 69), skall "General Tullstyrelsen, wid uppkommande olika meningar, huruvida en till förtullning angifwen vara är till införsel förbjuden eller tillåten, höra Fabriks Societetens i Stockholm deputerade, kunnande godsägaren, i händelse waran af General Tullstyrelsen anses förbjuden, deröfwer i Commerce-Collegium sig beswära;" men ingen föreskrift finnes, huru förhållas bör, i fall en sådan vara införes i någon annan hamn än Stockholm. Vi wilja dock alldeles förbise den genom sådana omvägar uppkomna widlyftighet, hvarigenom mängen kan afskräckas att införeskrifwa äfwen tillåtna waror, och skola betrakta saken från en alldeles morsatt sida; och i denna hänseende wilja wi påstå, att, under närvarande förhållanden, ingen tvifvel af denna art kan uppstå, men att just derföre införandet af många, för våra fabriker högst ofördelaktiga artiklar är att befara. Hwar och en tullkammare åligger det såsom det närmaste pligt, att handhafwa de i tulltaxan föreskrifna stadganden. Motiverna, hwar på dessa grunda sig, de affigter lagstiftaren härmed welat winna, äro för densamma fremmande och böra vara det; emedan den är en verkställande, men ingalunda en lagstiftande auctoritet. Inom denna nödwändiga inskränkning är det systematiskt, att på det sorgfälligaste waka öfwer tulltaxans förskande, dels genom tullafgiften, och dels genom confiscation af waror, med affigt bestämda till tullförskning *). I förevarande fall äger confiscation icke rum, emedan lagstiftaren, med iakttagande af all billighet, uttryckligen bestämde, att då "en omtvistad vara blifwit till förtullning riktigt angifwen, skall densamma icke vara confiscation underkastad;" således är tullkammarens åtgärd här inskränkt till befriandet af den egentliga tulluppbörden. Vi skola medgifwa att den will hafwa afseende på lagstiftarens beweckelsegrunder och affigter; men detta sker endast så widt den kan göra det. Då brist på tillräcklig kannedom sätter densamma ur stånd, att fatta de fina skillnader lagstiftaren uppställt, då råtar

*) Vi wilja alldeles icke widbräa, hwilken ställning inwänt kan de af staten bestämda gratificationer härwid kunna hafwa.

den i strid med sin pligt: den borde återwisa warant samt låta inkonsten gå förlorad, hwilket i det läge är att upproffra statens fördel för enskildes. Swärligen tro wi att en tullkammare tager detta steg, utan wid alla artiklar, der en så fin skillnad skall afgöra utslaget, föredrager densamma hvad den anser utgöra statens fördel.

I följd af denna anmärkning åligger det oss att bewisa, att emellan till införsel förbudna och tillåtna fabriker, endast en ganska ringa, knapt märkbar åtskillnad äger rum. Emedan vår undersökning egentligen blott tillser, huruvida några allmänna grundsatser här blifwit följda eller icke, så kan det ej åligga oss, att genomgå hela listan af de på tio sidor i tulltaxan upptagne artiklarna. I det wi lemna en hwar bytet att inom kretsen af sin verksamhet uppsöka exempel, hwilka styrka eller wedelägga våra påståenden, wilja wi närmare pröfwa stadgandena angående Sidenfabriker, liksom med förbindelse, i fall så erfordras, att en annan gång granska de anordningar som gälla äfwen de öfriga fabrikerne.

Bland sidenwaror äro till införsel förbudne, enligt Tulltaxan:

Sid. 54, "Slåta sidentyg af wanligt wäfnads sätt — — under namn af Taft, Levantin och Sidenfarge eller Satin," m. fl. Deremot äro

Sid. 55, "Helsiden: alngods, som icke egentligen höra till ofwannämnda allmänna sidetyg, utan äro att anse såsom föränderliga Modetyg, t. ex. Rips, Satin Turc, m. fl." tillåtna att införes, emot en tull af 16 sk. banco alnen.

Men hvad bestämmer skillnaden härstädes? Ur meningen att den skall utslutas af wäfnads sättet, så grundar sig alltsammans på ett misstag. Troligen finnes det ingen sidenwäfnad gesäll, som kan göra det förbudna "Satin," hwilken också ej kan wäfnas det tillåtna "Satin Turc," och begge på samma stot, samt utan några särdeles förberedelser. Samma fall inträffar med rips, och wi inse icke hwarföre våra fabrikanter ej skulle kunna göra detta tyg lika så fullkomligt som de i Lyon.

Det wid denna artikel widfogade "m. fl." — hwilket owilforligen erinrar oss om ad libitum i

mustiken — anse wi högst tjenligt att ssa förwiringen; ty derigenom upphör all stillnad.

Stora moderna utgåra måttstocken för en införsel tillåtelse, så beklaga wi att en för våra fabriker så högst skadlig grundsats här blifwit uppsåld. Endast modewaror, då de hafwa affättning, uppehålla egentligen fabrikanten; ty de lemna en winst, hwilken sätter honom i tillfälle att med ringare fördel producera nödwändigare artiklar, ja, att med förlust försälja de wid en omverling af moderqwarlemnade, hwarigenom dessa waror, förmedelst sina låga priser, gå ifrån hufwudsstäderna till provinserna eller aflögsnare utländska orter. Sådant är i forrhet historien om alla större fabriker, så wäl Fransyska som Engelska; o. s. w. — Tantse molis erat Romanis condere gentem! Med skäl frågar man, hwad skulle de Engelska fabrikanterna, de i Lyon och Paris företaga, i fall man i England och Frankrike gjorde åtskillnad med modetyger, samt tillåt deras införsel utan hög tull. Genom en sådan tillåtelse beröfwes fabrikanten all uppmuntran till nya uppfinningar och förbättringar af producterna; man inskränker hans verkningsskrets, hwilken blir ett stående watten, utan beröring med någon lefwande källa, och nödwändigt måste förfalla till en död sump.

Häremot torde inwändas, att England förnyligen tillåtit införsel af Fransyska sidenwaror. Detta inkast talar för vår åsigt, i skället för att wedderlägga densamma. Wid den öfwerwigt England äger i sina capitaler, sina machinerier samt lättheten af transporter, har importen af sidenwaror, emot 30 procents tull blifwit frigitwen, hufwudsakligen på det att Engelska fabrikanten snart och noga måtte lära känna alla uppfinningar på andra sidan om kanalen *); men denna tillåtelse blef lemnad uppå fabrikanternas förklaring, att de, med en sådan tullafgift, icke fruktade någon medtäflan, isynnerhet då dessa waror singo införas endast i London, der sakkunnige män funnos, hwilka noggrannt förmodde urställa det förbjudna från det tillåtna.

Man skall erinra, att utländska fabriker hos oss äro belagde med lika hög tull, som i England,

*) Se Husplisjons tal i Parlamentet den 22 Februari 1826, angående sidenhandeln.

hwarigenom medtäflan förwäras lika mycket som derstädes. Hinc ille lacrymæ! Sådant är icke faller. Tullen är hos oss uppgjord efter en helt annan, eller rättare — så obehagligt det och är att yttra det — efter alldeles ingen grundsats.

(Slut e. a. g.).

A f u s t i k.

De första Majdagarne.

Rometens Afustik, som en tid legat öfwerblid af den myckna Argusiska snön, hwilken i förlidne månad föll på flere ställen ända till en half alns djup, och jemwäl sträckte sig till Upsala, der man en hel dag ägde det aldrumtraste sködföre, har ändteligen, efter några wadra Majdagar, sett sig befriad från detta wattendigra omhölje. Så rustigt än detta tillstånd varit, kan man dock, ehuru i en annan mening, med fullt skäl härpå lämpa det gamla wälsignade ordspråket: April wät, Maj kall, fyller bondens lador all. Detta ware dock icke sagdt Rometen till upphjelse, hwilken efter Argi mening ej är annat än en lakej bakpa den stora statswagnen, — då Argus utgör sjelfwa snöbjurken hwilken hänger inunder, och genom sin ogement dräpliga olja sätter hjulen i en rastlare fart, — utan hans herrlighet sjelf till pris, hwilken det alltid tillkommer, att liksom snömoset intaga om ej det förnämsta, åtminstone det största rummet på faten.

Emellertid är det onda nu mera öfwerståndet, och wären har åter lockat gräset och blomstren ur sina gömslen, och derigenom liksom uppmanat allt att förgåta den med Aprilwädrets alla noticer om pasquiller och congregationer tungt lastade Niddaren, hwilken, sedan han flere gånger blifwit prallad, ändteligen synes hafwa beslutit att återwända till byß, för att efter en tids hwila, i fall yrsetn änyo påkommer, göra en tredje utfärd och då uppsöka den obekanta glömskans b, der inga vidare prällningar äro att befara.

Låt om oss då förgåta det framfarna, för att med öfsörd glädje kunna öfwerlemna oss åt de första wadra Majdagarne wären skänkte oss i ersättning, och tillika såsom en borgen, att flere ännu angenämare framdeles äro att förwänta.

